

Témavázlat, Mihály Eszter, (2014január)
BME Építőművészeti Doktori Iskola,
Témavezető: Major György
Tervezés az idővel

Tartalomjegyzék

1. irodalomjegyzék	p.3-5
2. annotált bibliográfia	p.6-16
3. témavázlat	p.16-21

irodalom/ könyv

Kelly Shannon: Landscapes

Anita Berrizbeitia: Scales of Undecidability, in Julia Czerniak (ed.) Downsview Park Toronto. Cambridge: Harvard Design School and München: Prestel, 116-125, (2001)

James Corner: Recovering Landscape: Essays in Contemporary Landscape Architecture. New York: Princeton Architectural Press, 1-28, (1999)

James Corner, Stan Allen: Lifescape, Praxis - Landscape issue, New Orleans, 20-27 (2002)

c: AA Publications (2003)

Toshiko Mori: Urbanisme and Magical Realism, in Rodolfo Machado (ed.) The Favela Barrio Project, Jorge Mario Jáuregui architects, Cambridge, Harvard Graduate School of Design, 48-59 (2003)

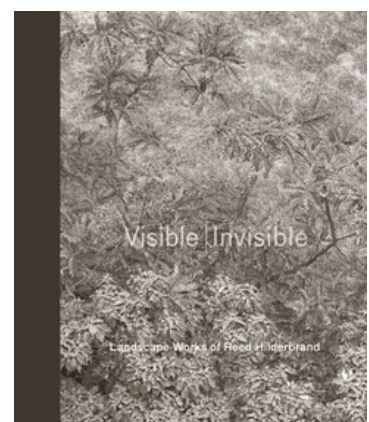
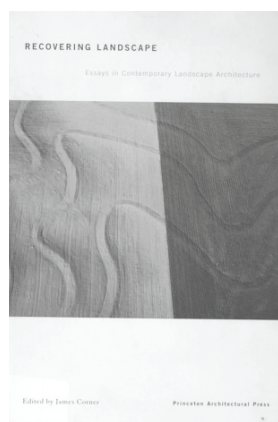
Douglas Reed , Gary Hilderbrand, Eric Kramer (ed.), Metropolis Books / D.A.P., 2012 : Visible | Invisible: Landscape Works of Reed Hilderbrand

Christopher Alexander, The Nature of Order, An essay on the Art of Building and The Nature of the Universe, The Phenomenon of Life, 2002

Charles Waldheim, The Landscape Urbanisme Reader

A Duna szabadfolyású szakaszai, térképalbum, M 1:10000, MAHART, (1987)

Scales of Undecidability
Anita Berrizbeitia

irodalom/ online

<http://landscapeurbanism.com/article/humanity-of-infrastructure/>

<http://landscapeurbanism.com/scenario-4-rethinking-infrastructure-landscape-urbanism-journal/>

<http://landscapeurbanism.com/article/wild-innovation-stoss-in-detroit/>

<http://landscapeurbanism.com/scenario-4-rethinking-infrastructure-landscape-urbanism-journal/>

<http://www.landezine.com/index.php/2010/12/can-framis-by-baas-jordi-badia-emf-marti-franch/>

<http://www.toposmagazine.com/>

<http://dunaiszigetek.blogspot.hu/>

<http://issuu.com/birkhauser.ch/docs/river-space>

<http://urbanismwithouteffort.com/>

<http://citybreaths.com/tagged/definition-of-a-city>

http://balkon.c3.hu/balkon05_10/07mcevilley.html - Dénes Ágnes

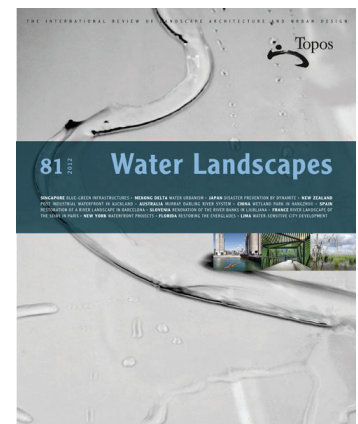
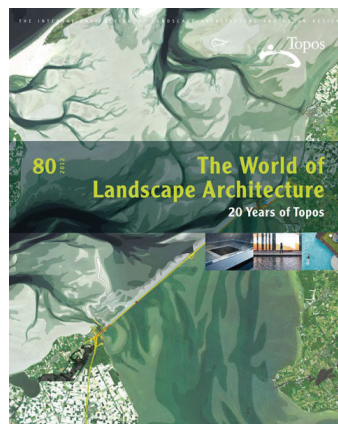
irodalom/ folyóirat

Henri Bava: Landscape as a Foundation, Topos 40: 70-77, (2002)

Topos 82, About Landscape

Topos 80, The World of Landscape Architecture

Topos 81, Water Landscapes

annotált bibliográfia / könyv fejezet

Kelly Shannon: Landscapes

A 20. század folyamán a "táj" fogalma a korábbi "a mesterséges ellentéte" jelentésen kívül további értelmezésekkel gazdagodott. A "táj, mint kép" (leginkább a történeti tájfestmények képét előhívó kifejezés) jelentés a "táj, mint folyamat" felé tolódott, festőiből eszközzé, stratégiává vált. /Idő megjelenése a tájban.. /

A cikk a táj új szerepére (táj megjelenése a városépítészetben), hasznosítására hoz fel példákat.

ipari területek rendbehozatal

-Field Parks Operation, Fresh Kills LandFill, Staten Island

890 ha terület, 1947-től háztartási szemétkerakó, földfeltöltés 2001-ig, majd a WTC romjait szállítják ide. Veszélyes hulladékok, metán gáz.. Ebből alakítják ki 4 fázisban NY legnagyobb szabadidő parkját.

A beruházás ezzel táj/város helyreállításában vállal szerepet, mint hosszútávú folyamat. Minimális tervezettség, mindent az ökológiai egyensúly helyreállítása vezérel (olyan mértékig, hogy nem is a használók, a lakók szükségletei a meghatározóak, mindig a természet helyreállítása van előtérben)

-2. Gulch/Wellington Oro project

1890-1960ig bányászásra használt területen megmaradt felszíni köveket víztisztításra használják. 400 új lakóház kerül a korábban felszínén szennyezett talajra, melyre feltöltés került.. Így a szennyezett talaj és víz természetes módon tisztul majd.

mezőgazdasági területek revitalizálása

-Paola Vignao, Lecce tartomány, Olaszország

extenzív táj hasznosítás

város és táj párhuzamos fejlesztése

-Roberto Burler-Marx, Rio de Janeiro, Favela Barrio project

Rio szegénynegyedei mindig a természetnek kitett területekre épülnek (lejtők, túl sok nap, szél). Gyalogos forgalomra összpontosítva, járdák, közterek kialakítása a favelákon belül (+ ivóvíz, szemétszállítás stb. megoldása). pl sárga korlátok, a felkapaszkodás megsgítésre, de táj-elemeket is használ, növényzet a lejtők megkötésére, stabilizálására.

táj, mint az új urbanizáció fő strukturát adó eleme

-Agence Ter, La Crique Fouillé

meglévő folyó, csatornák és árterület szabadon hagyásával, maximális figyelembevételével új épített környezet kialakítása, karteziánus geometria mellett.

"földrajzi urbanizáció"

-Shenyang Építészeti Egyetem

Rizsföldek strukturálják az egyetemi campust. A rizs természetében a diákok is részt vesznek.

annotált bibliográfia / könyv fejezet

Visible | Invisible: Landscape Works of Reed Hilderbrand

Douglas Reed and Gary Hilderbrand with texts by Peter Walker, Robert Pogue Harrison, Gary Hilderbrand, Suzanne Turner, and Niall Kirkwood, with photography portfolio by Millicent Harvey. Edited by Eric Kramer, Metropolis Books / D.A.P., 2012

példa a "természet meglévő logikáját" követve tervezésre:

-Half-Mile Line, Stockbridge, Massachusetts

korábban csak fagyott állapotban járható, lápos nádas területére ösvény terve

az állatok is használatba vették

annotált bibliográfia / könyv fejezet

Anita Berrizbeitia: Scales of Undecidability

Vaux-le-Victome-i Grand Canal csatorna példája: A parkot átszelő csatorna valójában a Monceaux folyó, melynek a parkon áthaladó szakaszát átalakították, szabályozták. Bár a fotókon, folyóiratokban egy sima felületű víztükör képe jelenik meg, valójában ez a park egyik legdinamikusabb eleme. Túlfolyó akadályozza meg az áradásokat..

Tree City, Oma: probléma: Toronto városa nagyon keveset költ közterekre, elhanyagoltak. Parkokra pedig az összes nagyváros közül a legkevesebbet.

Javaslat: fákkal katalizált urbanizáció. Idővel folyamatosan változó terek, tervezett ösvényeket felválthatják a kijárt ösvények stb.

A park széleit, területét nem határozták meg pontosan, mindig a szociális szükségleteknek megfelelően alakul. A nagyobb méret szociális és környezeti lehetőségeknek teret adó tartalék.

Környezeti változások céljából létrehozott tájak esetében a fő kérdés a meghatározottság mértéke. A túlhatározottság sokszor inkább akadály, a táj nem tudja követni a változásokat, az előre nem látható eseményeket.

A parkra kiírt pályázat 5 éves ütemezést kért a park telepítésével kapcsolatban. A szokásos gyakorlat az, hogy minden 5 évben a parkra fordított összeg függvényében újabb és újabb elemeket adnak a tervhez. A Tree city esetében másképp alakult. Az OMA első lépése a talajjavításon túl az 1000 db nem hierarhikus rendben kialakított ösvény a parkon belül. Tschumi csapata a park egy területét mocsarasítaná, majd átadná a természetnek. Corner and Allen-ék csatorna-rendszer kialakításával foglalkozik. Minhárom terv "korlátozottan előrelátható" helyzetet alakít ki és csupán a park környezeti adottságaira és hálózati kialakítására összpontosít.

...

Ily módon nézve, flexibilitás helyett az előre meg nem határozhatóság léptékeiről, mértékéről beszélhetünk.

A tervezésnek ez a módszere, koncepciót ad csupán és a természetet hagyja magától kibontakozni térben és időben, ráadásul a szociális környezetet is figyelembe véve (város lakók igényei). Ezzel a tervezési módszerrel megcáfolható az állítás, hogy a táj két formában létezhet csak: természetes és formátlan vagy tárgyyszerű és formált.

Ezzel a szemlélettel a táj (előre tervezettség helyett) ötletek raktárává válik, bizonytalan területté, meglepetésekkel a jövőre nézve.

annotált bibliográfia / internetes cikk

Landscape Urbanisme

The Humanity of Infrastructure: Landscape as Operative Ground

Dane Carlson

infrastruktúra : amitől bármilyen emberi települési forma működése függ
A táj természeténél fogva infrastrukturális: közvetít, létrehoz, összeköt, szállít.
Minden emberi beavatkozással érintett terület tájjá(landscape) válik. A táj az emberi létezés "platformja". Ebből kiindulva, ahol táj van, ott infrastruktúrának is léteznie kell.

"Even a network of fruit trees connected by footpaths is an infrastructural network; a physical intervention and selective management regime designed to provide essential services (production of food) to a specific population. In Nicaragua, harvesting of fruits from the tamarind tree results in the emergence of an ephemeral landscape infrastructure as the ground underneath each tree is cleared before harvesting."

"Transhumance practices, such as the veranadas of South America, also create a landscape infrastructural network defined by seasonal and climatic flux through the movement of livestock to different seasonal pastures."

"The Indomitable Yak: Yaks are able to survive in the arid, high altitude climate of the Tibetan plateau and provide many Tibetans with myriad supplies and products which are integrated into daily life."

"In North America, the agricultural systems of the Eastern woodlands Indians are also a valuable precedent of infrastructure and ecology functioning closely in tandem. Through the introduction of a dense and continually evolving matrix of forest burns, these Indians created a continuous infrastructural surface designed to produce food and facilitate movement of people and game through vast areas of edge habitat and managed production zones."

Landscape is not purely a temporal or biophysical phenomenon; culture is an integral component in the formation of both landscape and the infrastructural systems which transverse it, many of which are unique to place and people. Denis Cosgrove says of J.B. Jackson: "more evident perhaps is the influence of his consistent demonstration that landscapes emerge from specific geographical, social, and cultural circumstances; that landscape is embedded in the practical uses of the physical world as nature and territory"

annotált bibliográfia / internetes cikk

Landscape Urbanisme

The Performative Ground: Rediscovering The Deep Section

Stephanie Carlisle, Nicholas Pevzner

-a tájépítészeti beavatkozások láthatatlan területének, a föld alatti részek megoldásának fontossága

-2010 "Rising Currents" kiállítás, Moma - "deep urbanisme" fogalmának megjelenése (a kiállításon new yorki metszeteket ábrázoló rajzok voltak)

-jó megoldásokhoz még a föld alatti vizek áramlásának ismeretére is szükség van ma a legtöbb terven ezek a területek kitöltéssel vannak ábrázolva

OMA pályázati terve, Parc de la Villette:

"Nature—whether the thematic/discovery gardens, or "real" nature—will also be treated as program. Blocks or screens of trees and the various gardens will act like different planes of a stage set: they will convey the illusion of different landscapes, of depth, without offering, in passing, the substance."

beyond one's depth , out of one's depth idiom

1. in water deeper than one is tall

2. beyond the range of one's competence or understanding

annotált bibliográfia / internetes cikk

Landscape Urbanisme

The Humanity of Infrastructure: Landscape as Operative Ground

Dane Carlson

infrastruktúra : amitől bármilyen emberi települési forma működése függ
A táj természeténél fogva infrastrukturális: közvetít, létrehoz, összeköt, szállít.
Minden emberi beavatkozással érintett terület tájjá(landscape) válik. A táj az emberi létezés "platformja". Ebből kiindulva, ahol táj van, ott infrastruktúrának is léteznie kell.

"Even a network of fruit trees connected by footpaths is an infrastructural network; a physical intervention and selective management regime designed to provide essential services (production of food) to a specific population. In Nicaragua, harvesting of fruits from the tamarind tree results in the emergence of an ephemeral landscape infrastructure as the ground underneath each tree is cleared before harvesting."

"Transhumance practices, such as the veranadas of South America, also create a landscape infrastructural network defined by seasonal and climatic flux through the movement of livestock to different seasonal pastures."

"The Indomitable Yak: Yaks are able to survive in the arid, high altitude climate of the Tibetan plateau and provide many Tibetans with myriad supplies and products which are integrated into daily life."

"In North America, the agricultural systems of the Eastern woodlands Indians are also a valuable precedent of infrastructure and ecology functioning closely in tandem. Through the introduction of a dense and continually evolving matrix of forest burns, these Indians created a continuous infrastructural surface designed to produce food and facilitate movement of people and game through vast areas of edge habitat and managed production zones."

Landscape is not purely a temporal or biophysical phenomenon; culture is an integral component in the formation of both landscape and the infrastructural systems which transverse it, many of which are unique to place and people. Denis Cosgrove says of J.B. Jackson: "more evident perhaps is the influence of his consistent demonstration that landscapes emerge from specific geographical, social, and cultural circumstances; that landscape is embedded in the practical uses of the physical world as nature and territory"

annotált bibliográfia / dla munka

Néma Júlia: Áttetszően gondolkodni, MOME DLA 2011

Keleti és Nyugati természetszemlélet összehasonlítása a mesetermunkája kapcsán. Természethez való viszonyulás szempontjából érdekes.

“A kultúra fogalom japán megfelelője (bunka) az írástudásra vonatkozik, az írás általi felvilágosodásra. Nyugaton a kultúra (lat. colo, colere, cultus) a mezőgazdasági hasznónövények kultiválásából és a föld megműveléséből fakad. A természet ellentéte, abból ered, és továbbhalad a művészet irányába, mely ennél fogva végtermék, a természetből vett nyersanyag ellenpontja, az alkotás pedig egyirányú, a természetből eredve tart a mű, a művi, a művészeti felé.”

A nyugati természet, a natura a terem, születik (lat. nascor, nasci, natus sum) szóból származik. A természet javakkal lát el minket. Kiaknázható, leigázható.”

A japán természetfogalom a shizen más eredetű. A shi jelentése önmaga, a zen pedig olyan, amilyen magától. ... a shizen természet nem nyersanyagok forrása, hanem autonóm és tiszteletreméltó attribútumokkal felruházott”

A kultúra japán fogalma ellentét helyett szorosán kapcsolódik a szabad és örökké változó shizen természethez annyiban, hogy a kínai és japán írásban a szél jelét használják a kultúra kifejezésére. Ezért a kultúra kifejeződése nem a műviség és a bonyolult feldolgozás, hanem az egyszerűsége törekvés.

A művészet (get-szél-művészet) nem ábrázol, hanem eltűnik a természetben.

“ A shizen természet fogalma megköveteli, hogy mű(vészet) végül eltűnjék és a szél szabadsága fújjon. Ez a szél, melyet a műalkotás legmélyén tapasztalunk, mely egyben bejárat a természetbe” Ryosuke Ohashi

annotált bibliográfia / folyóirat

Topos 80, The World of Landscape Architecture, 2012

p.47. Michel Desvigne tájépítész, Greenwichi Millenium Park rajza:
fákkal határolt tereket időben is megtervezi, növekedési ábrák

p.55. Regine Keller: Democratic green

Müncheni olimpiai park, Günther Grizmek tervei alapján

többféle természeti elem mesterségesen (domb, patak, rét) viszont nincs meghatározva a funkció, használat, mindenki magának keresi meg a helyét - mesterséges táj, természetesen alakuló használat (Tree city ellentéte)

A természetet viszont itt is önszabályozó módon, nem túlrendezetre tervezte.

annotált bibliográfia / irodalom, idézetek

Zoltán Gábor: Képek a szigetről

“Feltöltötték a kis szigetek közti ágakat, és a belőlük képzett nagy szigetet hozzákötötték a parthoz. A szárazföldre. Soha többé nem lehetett bevezni a kiságakba, haladni a csendesebb vizeken, a kihajló fák alatt! Mintha a sziget, mint olyan, üldözhető lenne.”

<http://dunaiszigetek.blogspot.hu/>

“Legtöbbször a szigetnek létezik “előzménye” a mederben, ez pedig a zátony. Előjáróban fontos tisztázni a különbséget sziget és zátony között. A zátony egy olyan mederforma, amelynek anyagát még nem stabilizálta a növényzet. Az áramlások hatására folyamatosan mozgásban van, gyakran nem is emelkedik a középvízszint fölé. a víz alól csak kisvizeknél bukkan elő, ilyenkor lehet tanulmányozni őket. A szigetet ugyancsak gyakran elborítják az árvizek, de rajtuk már állandó növényzet található, amely gyökérzetével egyben tartja az amúgy vándorló mederanyagot.”

A Kultúra Folytonossága és Regionális Identitás az Építészetben, 1985

Balkrishna V. Doshi regionalizmussal kapcsolatos írásában a regionalizmust a kultúra oldaláról közelítette meg: a társadalomba mélyen beépült szokások, szocio-kulturális “sablonok” kivetülése adja, alakítja az egyes régiók építészeti vonásait.

A dolgok “nyitva hagyásának” szokása Indiában, dolgok multifunkcionális értelmezése szintén egy “sablon”, mely talán inkább az építész nélküli építkezés jellegzetessége.

Varga Mátyás, Csak egy más időbe, Philippe Brame fényképei

““Nem lépünk kétszer ugyanabba a folyóba”- mondja Hérakleitosz. Közben nincs evidensebb, mint az, hogy a folyók nem változtatják a helyüket. “Nem ézünk kétszer ugyanarra a fára”- mondhatnánk némi preszokratikus talányossággal. Közben pedig nincs evidensebb, mint hogy az emberek elmehetnek (felnőhetnek, elköltözhetnek, meghalhatnak), de a fák maradnak: sőt, az épületek is összedőlhetnek, vagy lebontják, átépítik őket, de a fák sokszor ott maradnak, mintha mindig is ott lettek volna...”

annotált bibliográfia / irodalom, idézetek

Jorge Luis Borges, A homály dicsérete, A TUDOMÁNY PONTOSSÁGÁRÓL
Abban a Birodalomban a Kartográfia Tudománya olyan Tökéletességet ért el, hogy egyetlen Provincia térképe betöltött egy Várost, a Birodalom térképe pedig egy egész Provinciát. Idővel azonban ezeket a Hatalmas Térképeket nem találták kielégítőnek, és a Kartográfusok Kamarája akkora Térképet készített a Birodalomról, amekkora maga a Birodalom volt, és azzal pontról pontra egybeesett. A Következő Nemzedékek már kevésbé kedvelték a Kartográfia Tudományát, s úgy látták, hogy Fölösleges az a kiterjedt Térkép, és nem kis Könyörtelenséggel a sorsát a Nap és a Tél Zord Hatására bízták. A Nyugati pusztaságokban még maradt néhány Rom a Térképből, most ott Állatok és Koldusok élnek; az egész Országban nincs más nyoma a Földrajztudománynak.
Suárez Miranda: Bölcs férfiak utazásai, Negyedik Könyv, XLV. fejezet, Lériða, 1658., Scholz László fordítása

Hannes Böhringer: Daidalosz vagy Diogenész ,Terc Kiadó,Budapest ,2009
„A természetet művészetté alakítják, a Földet űrhajóvá. Ám a technizálás és a városiasodás, az el tudományosítás, a „racionalizálás” (Max Weber) e folyamatát az emberek, jóllehet maguk űzik, elkerülhetetlen végzetnek tekintik, mintha e folyamat természeti eseményé önállósult volna. (...) Mivel az egyes ember egyre kevésbé képes átlátni a technizálás komplex folyamatát, viszonya a technikához mágikusává válik, miként korábban a természethez fűződő kapcsolata.”

Fernando Pessoa, Book of disquiet
“I’m made from ruins of the unfinished, and it’s a landscape of waivers that would define my being.”

TERVEZÉS AZ IDŐVEL

A természettel való tervezés elkerülhetetlen hozadéka az idő. A véletlenszerű idejét nem ismerhetjük. De a természettel sem kerülheti el a véletlenszerűt.

A 20. század folyamán a "táj" fogalma a korábbi "a mesterséges ellentéte" jelentésen kívül további értelmezésekkel gazdagodott. A "táj, mint kép" (leginkább a történeti tájfestmények képét előhívó kifejezés) jelentés a "táj, mint folyamat" felé tolódott, festőiből eszközzé, stratégiává vált. (Kelly Shanon: Landscapes, Somol 2001, 128). A folyamatá válással megjelent az idő, mint a terv egy eleme.

Downsview Park Toronto, OMA pályázati terve, Tree city

A pályázati terv a park és környezete kapcsolatát helyezte előtérbe, nem csupán a park belsejére összpontosít. Első lépésként, egy 1000 db ösvényből álló hálózatot dolgoztak ki a parkon belül, mely a város fejlődésével együtt alakulhat. Mind a funkciók, mind az útvonalak változhatnak, a növényzet alakulása is módosíthatja idővel az ösvényeket. A táj így időt hagy a várossal való kapcsolat kibontakozására. "A meg nem határozottság léptékei" nem egy valamihez könnyen alkalmazkodó (flexibilis) szerkezetet hoznak létre, hanem egy önmagában is változó, idővel alakuló hálózatot, egységet. A park széleit, területét sem határozták meg pontosan, mindig a szociális szükségleteknek megfelelően alakul. A nagyobb méret szociális és környezeti lehetőségeknek teret adó tartalék.

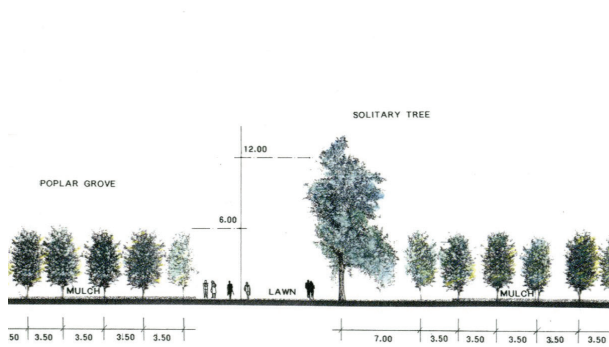
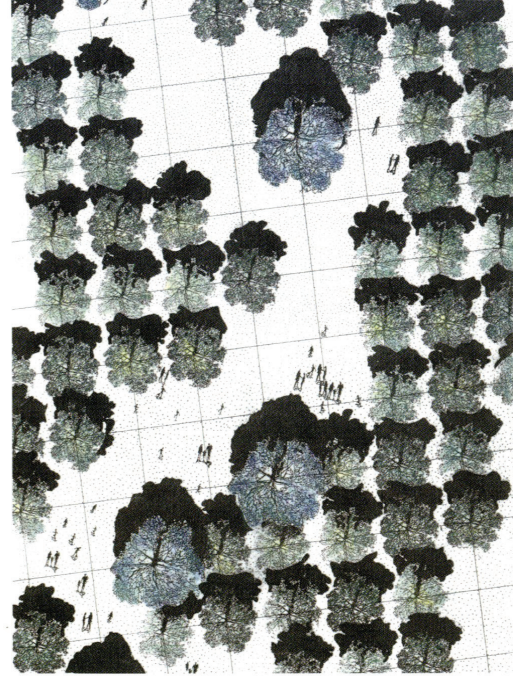
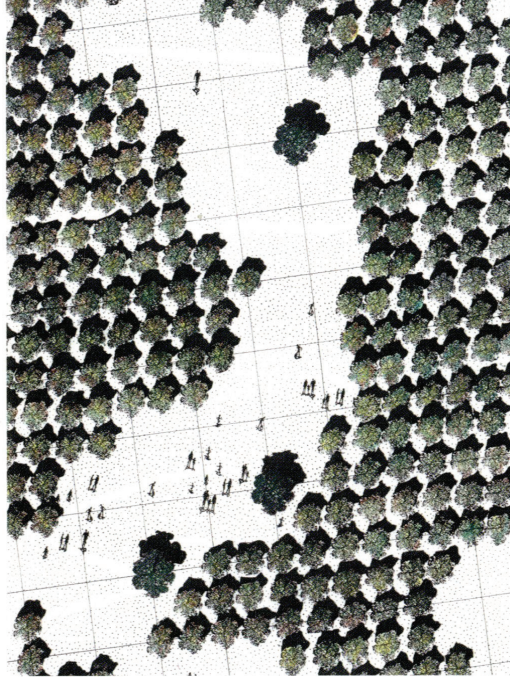
"A túlhatározottság sokszor inkább akadály, a táj nem tudja követni a változásokat, az előre nem látható eseményeket." (Anita Berrizbeitia)

A parkra kiírt pályázat 5 éves ütemezést kért a park telepítésével kapcsolatban. A szokásos gyakorlat az, hogy minden 5 évben a parkra fordított összeg függvényében újabb és újabb elemeket adnak a tervhez. A Tree city esetében másképp alakult. A terv "korlátozottan előrelátható" helyzetet alakít ki és csupán a park környezeti adottságaira és hálózati kialakítására összpontosít.

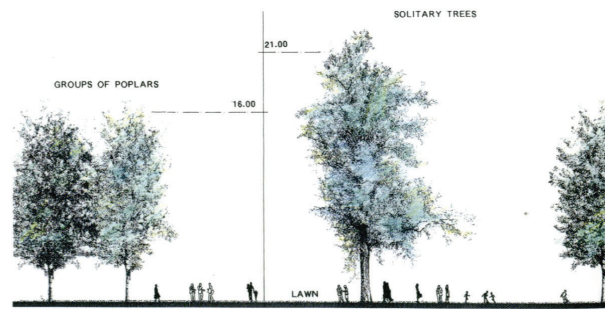
"Ily módon nézve, flexibilitás helyett az előre meg nem határozhatóság léptékeiről, mértékéről beszélhetünk." (Anita Berrizbeitia)

A tervezésnek ez a módszere, koncepciót ad csupán és a természetet hagyja magától kibontakozni térben és időben, a táj (előre tervezettség helyett) ötletek raktárává válik, bizonytalan területté, meglepetésekkel a jövőre nézve.

ASE 1: YOUNG POPLAR GROVES

PHASE 2: POPLAR GROVES AND SOLITARY TREES AFTER TEN YEARS OF GROWTH

Michel Desvigne tájépítész, Greenwichi Millennium Park
 Michel Desvigne az időbeli tervezés kiszámítható oldalát alkalmazza, tulajdonképpen megtervezi a jövőt (csak a tervezetten kívül álló véletlen jöhet közbe). Feltételezett növekedési ábrákkal a greenwichi Millennium Park fáinak jövőbeli képét, köztük az idővel kialakuló tereket is figyelembe veszi, a koncepció részévé teszi.

Marinus Boezem, Katedrális, 1987

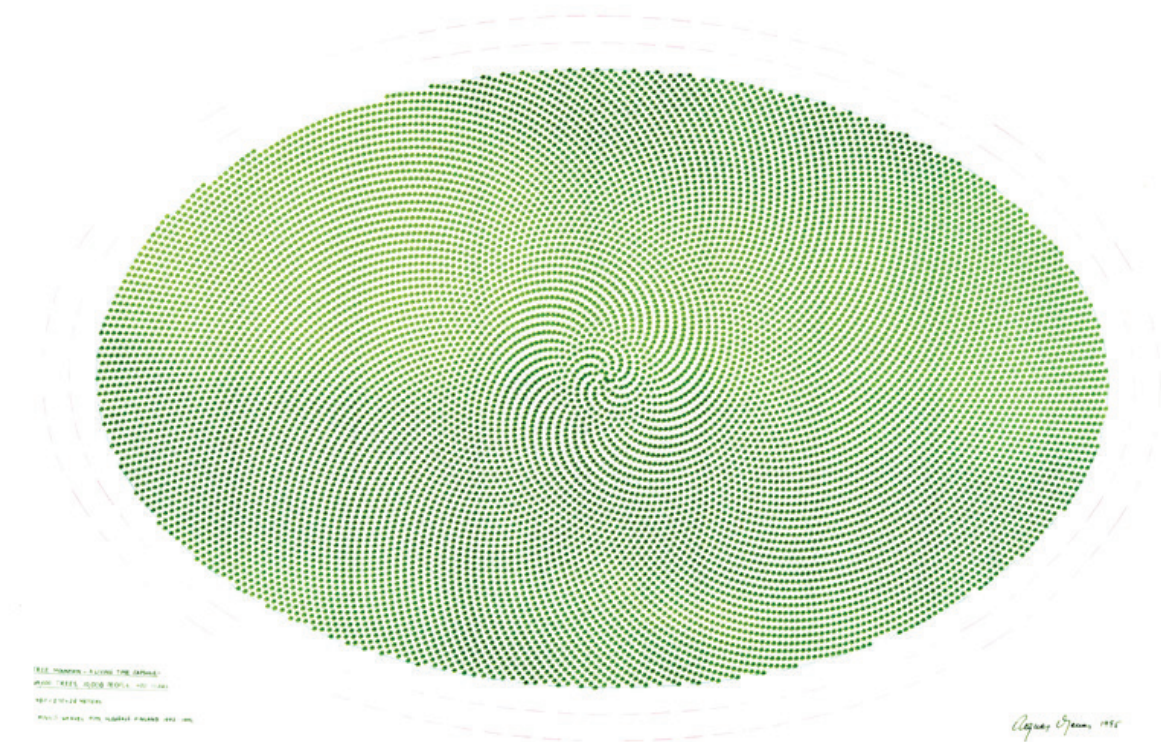
A reimsi katedrális alaprajzának megfelelően, az oszlopokat nyárfákkal helyettesítő zöld katedrális, mely előre tervezve 2015-re éri el az eredetivel megegyező magasságot. A jövőbe való tervezés azonban itt a fák pusztulása utáni képet is bevonja. A rönkök és a föld alatti gyökerhálózat még sokáig őrzik a katedrális képének emlékét.

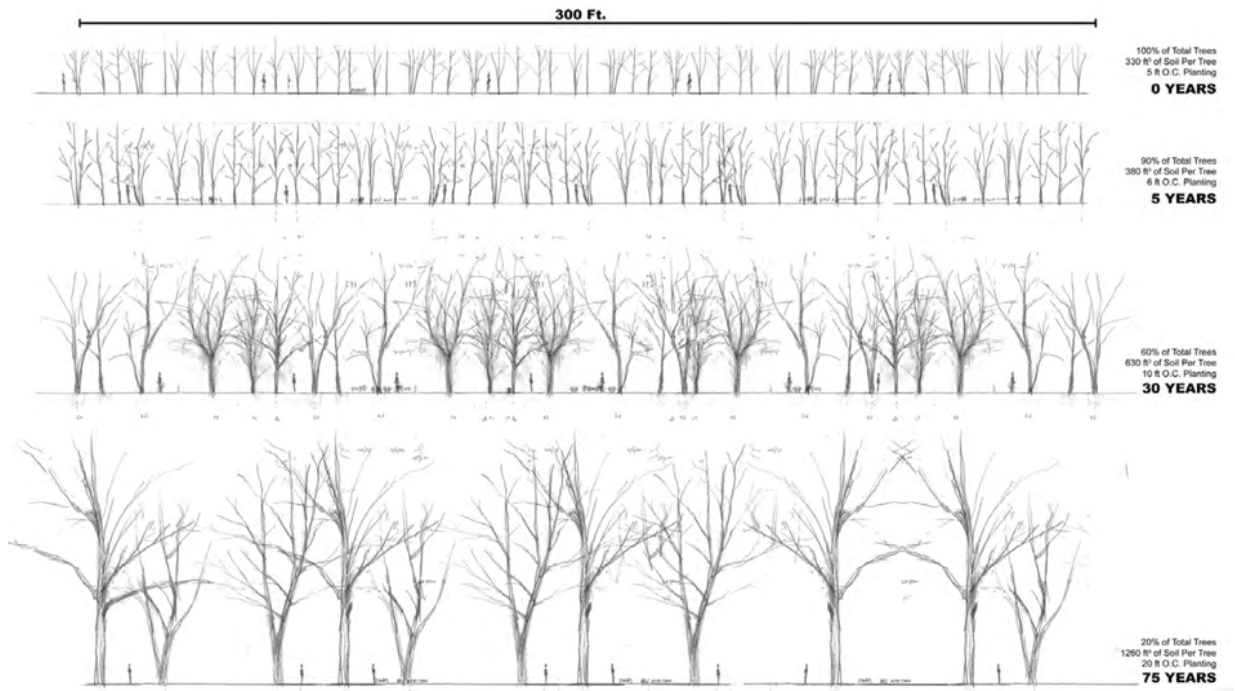
Günther Grizmek, Münchener olympiai park, 1972

Az olimpiai parkban mesterséges elemek kerültek kialakításra (mű domb, patak, rét) viszont a térhasználat, funkciók nem lettek előre meghatározva. A megtervezés után, azonban a zöldet "magára hagyják", természetesen alakul, önszabályozó módon.

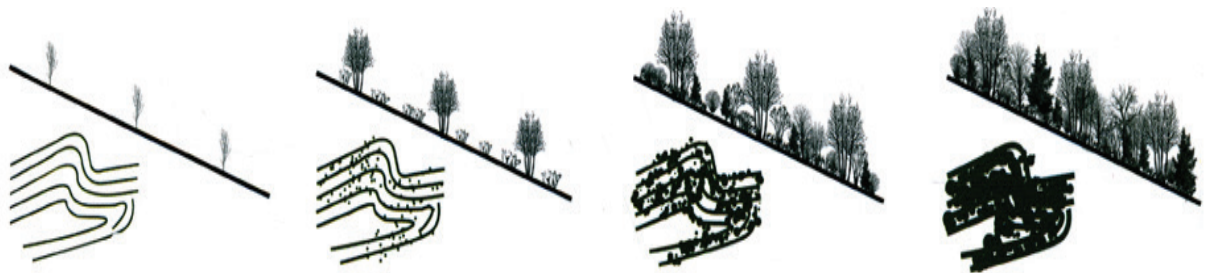
Az így kialakított táj idővel, akár természetesnek is tűnhet. Egy jövőbeli természetesség képének a kialakítását célozza meg.

Dénes Ágnes, Fa-hegy, Ylörjavi, Finnország.
Az 11.000 fa ültetésével, bányahulladékból létrehozott mesterséges hegy
képzőművészeti alkotás, azonban egyben jelentős tájképi elem, mely valószínűleg
sosem fog természetesnek hatni a rászterből adódóan. 400 évre tervezett "időkapszula".

Fokozatos Sövényesítés, Brooklyn Bridge Park. MVVA, Graphic by Mike Smith and Matthew Urbanski.

Lejtő telepítési stratégia "Lifescape," Fresh Kills competition proposal. James Corner/Field Operations et al., Staten Island, New York, 2005.

A Brooklyn Bridge Park és a Fresh Kills Park hasonló kialakítása: az idővel fokozatos sűrítés.

